

Wijk aan Zee, 25 mei 2024

Betreft: input voor het plenaire debat op 28 mei 2024 over: De toekomst van Tata Steel, namens 6 bewonersorganisaties uit de IJmond en stichting Duinbehoud.

Geachte Kamerleden,

Het kabinet heeft een zorgplicht. In het geval van zware industrie in een dichtbevolkt gebied met kwetsbare natuur is er slechts één manier om deze zorgplicht in te vullen. Dat is zorgen dat de uitstoot van schadelijke stoffen stopt en daardoor de gezondheid en welzijn van de bevolking te beschermen. Dit kan alleen met strikte afspraken over de schadelijke uitstoot die vervolgens nauwgezet gehandhaafd worden en met normen die regelmatig geupdated worden. Dit is wat er bij het maken van de maatwerkafspraken Tata Steel moet gebeuren. Het kabinet is dit verplicht aan de IJmond, en aan Nederland. De schadelijke uitstoot van Tata is ook onderdeel van de fijn- en stikstofdeken die over ons hele land ligt. (1)

De Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV) die vorig jaar een kritisch rapport publiceerde over onder meer de vervuilende uitstoot van Tata Steel stelt dat het uitgangspunt bij vergunningverlening **minimaal** moet zijn dat 'als gevolg van industriële activiteiten **geen** of hooguit maatschappelijk geaccepteerde **gezondheids- en milieuschade** ontstaat'. (2) De Tweede Kamer heeft meerdere moties met deze strekking aangenomen. (3)

Het is aan het kabinet om deze aanbeveling en moties uit te voeren en ervoor te zorgen dat er effectieve maatregelen komen om de gezondheid van de bevolking en het milieu te beschermen tegen de schadelijke uitstoot van het staalbedrijf. Maar op het kabinet rust ook de plicht u, Kamerleden, en ons omwonenden (als direct belanghebbenden) daarbij actief te betrekken. Wij stellen vast dat dit niet gebeurt. Het kabinet onderhandelt achter gesloten deuren met Tata Steel over de haalbaarheid van maatregelen. Van transparantie of participatie is geen sprake; van inspraak door omwonenden evenmin.

Gezondheidsafspraken kunnen niet achter gesloten deuren worden gemaakt

Akkoord gaan met een situatie waarbij het kabinet achter gesloten deuren onderhandelt over maatregelen ten bate van onze gezondheid is géén optie in deze fase. U, maar ook het kabinet, weet nog te weinig om te kunnen beslissen. De Expertgroep Gezondheid IJmond, geleid door Marcel Levi, heeft niet meer dan eerste advies gegeven. (4) Deze groep werd door het ministerie van I en W in het leven geroepen speciaal met het oog op onderhandelingen over extra gezondheidseisen. Het was een toezegging aan bewonersgroepen die in het participatieproces om onafhankelijke deskundigen hiervoor hadden gevraagd.

Wij vrezen dat de Expert Groep in plaats van een waardevolle en werkelijk deskundige aangever een voetnoot wordt. Er ligt geen vervolgoopdracht. Er wordt gepraat over een Gezondheids Effect Rapportage (GER), in aanvulling op de MER. Of die er komt is nog volstrekt onduidelijk. Laat staan welke status de GER krijgt. Welke schadelijke stoffen gemeten zouden moeten worden of hoe een veilig emissieplafond voor deze zware industrie eruit moet zien is ook nog volstrekt onduidelijk. Of wat er met geluidsoverlast moet gebeuren; een recent onderzoek van de Omgevingsdienst Noordzee Kanaalgebied en de GGD dringt aan op per direct maatregelen. (5)

Wij zijn ontsteld door de houding van de bewindslieden. Gezondheid 'nemen wij prominent mee', zeggen zij. Maar ze willen geen deskundig advies nu het gaat over waar en hoe ziekmakende uitstoot effectief uit te faseren. Het argument? Dat snelheid gewenst is. En dat het onmogelijk zou zijn om een GER tijdig te hebben. Iets wat door de voorzitter van de Expert Groep is tegengesproken. (6) Bovendien, de ministeries zouden voldoende kundig zijn om te kunnen onderhandelen over gezondheid. En dat terwijl juist dezelfde ministeries eerder – voor oprichting van de Expertgroep – juist aangaven deskundigheid nodig te hebben.

Het vermoeden bestaat dat de ministeries met Tata Steel onderhandelen over een eigen 'verrassingspakket' waarmee de gezondheidsclaim van bewoners en de Kamer als afgedaan kan worden. Wij, omwonenden, wensen geen verrassingspakket. Wij willen als het om onze gezondheid gaat – en dat gaat het – rationele en transparante beslissingen. Beslissingen die genomen zijn op basis van actuele kennis, relevante criteria, complete data, beoordeeld door onafhankelijke deskundigen. Wij wijzen u erop dat termen als 'gezonder' en 'beter' nietszeggend zijn bij een bedrijf dat bijna 180 zeer zorgwekkende stoffen uitstoot en het gros van het lokale fijnstof voor zijn rekening neemt.

Het lijkt er op dat de haast om voortgang te bereiken ten koste gaat van de zorgplicht en dus onze gezondheid. Wij wijzen u erop dat Tata Steel 2,5 jaar nodig heeft gehad om een plan te maken. Wij stellen vast dat zoals de zaken er nu voorstaan de Expertgroep Gezondheid IJmond met daarin tien eminente deskundigen - en daarmee wetenschappelijke kennis – gemarginaliseerd wordt tot een inhoudsloos gebaar.

De maatwerkafspraken zijn de enige kans te borgen dat de ziekmakende uitstoot stopt

U heeft slechts één kans om ervoor te zorgen dat er binnen enkele jaren een eind komt aan de uitstoot van Tata Steel waar mensen ziek van worden en dat is nu. Met het opstellen van de maatwerkafspraken. Gezondheid is namelijk een blinde vlek in de milieuwetgeving. En de vergunning of wetgeving aanpassen zijn moeilijke en trage processen, zoals ook de OVV vaststelde. (7) Laat deze kans niet door uw vingers glippen.

Geef het kabinet geen ruimte om achter gesloten deuren te onderhandelen met Tata Steel zonder dat duidelijk is wat de ondergrens qua gezondheid is waarover zij mogen onderhandelen. Houd een vinger in de pap en wel door af te dwingen dat de onderhandeling niet start zonder dat er een tweede advies van de Expertgroep (o.a. GER, dashboard) ligt en u daarop hebt kunnen reageren. Zorg ervoor dat de afspraken straks strikt gehandhaafd en de eisen met betrekking tot gezondheid die daarin staan geupdated worden. Ook dit is een uitdrukkelijke aanbeveling van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. (8)

Er ontbreken nog te veel data van Tata Steel voor goede maatwerkafspraken

Naast het ontbreken van actuele gezondheidskennis valt ook op hoeveel data ontbreken in door het bedrijf aangeleverde informatie. Wij roepen u op met aandacht het rapport van de commissie MER te lezen. (9) Ook daaruit blijkt dat er nog teveel onzeker is door een gebrek aan data.

Er is maar één conclusie mogelijk: er kunnen nu geen goede maatwerkafspraken worden gemaakt. De kans op onjuiste beslissingen met nadelige gevolgen voor omwonenden moet namelijk vergaand worden uitgesloten. De overheid heeft de verplichting zich te houden aan het zorgvuldigheidsbeginsel. Zij wordt verondersteld kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en af te wegen belangen.

De aanpak van de ziekmakende uitstoot van Tata is urgent

Staalindustrie met hoogovens is de meest vervuilende zware industrie als het om gezondheid gaat. (10) Tata Steel werkt deels met sterk verouderde installaties die opgevoerd zijn, waardoor het risico op incidenten groot is. Er zijn duizenden incidenten per jaar. Uit een recente vergelijking van het RIVM blijkt dat de bewoners van de IJmond worden blootgesteld aan evenveel fijnstof als de omwonenden van Ilva, de Italiaanse staalfabriek die al vele jaren geassocieerd wordt met dood en verderf. In deze fijnstof zitten onder meer kankerverwekkende PAK's. (11)

In de IJmond wonen 160.000 mensen. Deze bevolking is veel vaker ziek en zieker dan in vergelijkbare industriegebieden. (12). Longkwalen, hart- en vaatziekten en kanker komen veel voor. Geluid wordt vaak vergeten als ziekmaker. Maar bijna de helft van de IJmonders heeft dagelijks of wekelijks last van geluidsoverlast. Met slaapverstoring als meest genoemd gevolg. (13)

Het is goed u daarbij te realiseren dat Tata Steel in IJmuiden de **grootste** (sic!) **staalproductie van de EU** (op één bedrijfsterrein) draait en dat 24/7 op honderden meters van een dichtbevolkt gebied. Het gaat dezer dagen veel over CO2. Tata is evenwel ook de grootste uitstoter in Nederland van NOx, fijnstof en de zeer zorgwekkende stoffen kwik, benz(a)pyreen, benzo(k)fluranteen en indeno-pyreen.

In de IJmond is Tata verantwoordelijk voor bijna 90 procent van het lokaal uitgestoten fijnstof (14). Alleen al het fijnstof en stikstof dat Tata uitstoot verkorten bewezen onze levensduur. (15) Het staalbedrijf stoot bijna 180 zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) uit op meer dan tweehonderd plekken. (16)

Het kabinet heeft eerder aangegeven dat gezondheidsadvies – als dat er al komt – pas na 2030 kan worden meegenomen in de onderhandelingen. Dat vinden we onacceptabel. Zoveel tijd hebben wij niet. Wij willen onze kinderen gezond zien opgroeien.

Snel uitfaseren van ziekmakende uitstoot is voor Tata Steel zelf ook van belang

Schoon (in plaats van schoner) produceren is ook in het belang van Tata Steel zelf. Het maatschappelijk draagvlak voor het bedrijf is broos. De weerzin tegen het bedrijf gaat veel meer over ziekmakende uitstoot dan over CO2. Banen waren decennialang voor politici en bestuurders een reden om gratis vervuiling toe te staan. Nu hebben we dringend mensen nodig. En de technologie om schadelijke uitstoot af te vangen was decennia geleden beperkt. Nu bestaat hij. Vuile uitstoot is met geen enkel argument meer te verdedigen.

De beurs zal getrokken moeten worden. Gezondheidsmaatregelen zijn niet kosteneffectief voor een bedrijf. Maar dat zijn de investeringen om CO2 te elimineren ook niet; daarom subsidieert de overheid het bedrijf daarvoor. Haar burgers beschermen tegen ziekmakende uitstoot is een even goede reden en vastgelegd in de wet als het voorzorgbeginsel.

Zachte heelmeesters maken stinkende wonden. Aangezien de wetenschappelijke kennis over schadelijkheid van uitstoot ieder jaar toeneemt, is het naïef te veronderstellen dat verzet tegen de uitstoot zal uitdoven. Integendeel. Laat Chemours - waar iedereen zich nu verwondert over de destijds slapende bestuurders - uw wake-up call zijn. Neem de waarschuwing van de OVV ter harte: 'We kijken naar een voorval in slow motion'. (17) Oftewel: stoffen waarvan we nu aannemen dat ze veilig zijn, kunnen over tien jaar schadelijk blijken te zijn.

Twaalf adders onder het gras als het gaat om gezondheid en staal in IJmuiden

Als bewonersorganisaties leggen we al vele jaren – in het geval van de Dorpsraad Wijk aan Zee zelfs decennia – ons oor te luister bij de directie van het bedrijf, (oud-)werknemers, overheden, maar ook bij toezichthouders en kenners van het staalproces en de staalmarkt in en buiten Nederland. Wij constateren regelmatig dat niet alles is wat het lijkt.

Hieronder twaalf punten voor u om extra op te letten of doorheen te prikken in een debat over Groen Staal en gezondheid in de IJmond.

Tata Steel is van plan de komende jaren twee van de zeventien installaties te vervangen.

Let u op:

Probleem 1: Wat de nieuwe installaties precies uitstoten is nog onbekend. Wij hebben Tata Steel een jaar geleden (tijdens het 'participatie'-proces) gevraagd door te komen met de opgave die aan leveranciers was gedaan. Tot de dag van vandaag is daar geen antwoord op gekomen.

Probleem 2: Tata wil verbouwen met de winkel open. Dubbele uitstoot dus voor de omgeving. Hoe lang is een vraagteken. Jaren in ieder geval.

Probleem 3: Tata IJmuiden gaat zo wie so de komende drie jaar meer staal dan ooit (tot 7,2 miljoen ton) maken. Meer productie is meer uitstoot. IJmuiden produceert dit voor het zusterbedrijf in Wales. Overigens opmerkelijk: in Wales worden in een keer beide hoogovens en cokesovens afgedankt en gaat het bedrijf dicht voor de verbouwing.

Probleem 4: Het gros van de zeer vervuilende installaties in IJmuiden blijft in ieder geval nog een kleine tien jaar staan en door produceren.

Probleem 5: Er is geen enkele garantie dat de ombouw van dit zeer vervuilende deel (fase twee van de vergroening) daadwerkelijk wordt gerealiseerd of niet jaren vertraagd wordt, zoals ook de Zeestergroep in haar brief aan u terecht opmerkte.

Probleem 6: We hebben een papieren werkelijkheid en een echte. In de echte werkelijkheid stoot het bedrijf meer schadelijks uit dan het officieel hoeft op te geven. Misschien wel veel meer. Het RIVM stelde vast op basis van metingen dat dit gat voor sommige stoffen tot vijf keer zo groot is. (18) Deze conclusie staat nog.

Probleem 7: Over het door Tata uitgestoten zeer schadelijke ultrafijnstof weten we nauwelijks iets, omdat daar nog geen normen voor zijn.

Probleem 8: Het staalbedrijf functioneert met een vergunning uit 2007, een tijd dat luchtvervuiling nog geen kwestie was en we ook weinig erover wisten. Deze vergunning, sindsdien opgetuigd met zijn bijna duizend wijzigingen en aanpassinkjes, blijft ook nu de basis. De vergunning is een doolhof, niet transparant en verouderd op allerlei punten.

Probleem 9: Het bestaande vergunningstelsel schiet tekort in bescherming van de gezondheid, concludeerde de OVV (19). Wij noemen u drie voorbeelden uit de eigen praktijk ter illustratie: (1) de niet of te laat afgedane handhavingsverzoeken met betrekking tot de lekkende cokesfabrieken. (2) De slager keurt zijn eigen vlees. Destijds een oplossing; nu niet meer. (3) Klachten over de grote geluidsoverlast resulteren in niets. Omdat er excessief lawaai is kan de bron niet getraceerd worden en zonder bron kunnen de instanties de klacht niet behandelen.

Probleem 10: De Best Beschikbare Technieken (BBT) die de overheid in de vergunning aan het staalbedrijf mag opleggen, zijn niet wat de naam suggereert. (20) Het pakket loopt onder meer vanwege de stroperige procedures al snel een decennium achter en betreft uitsluitend filters etc die de staalbedrijven zelf toen betaalbaar achten. Let op: Tata Steel belooft voor de nieuwe installaties toepassing van de nieuwste BBT. Er is dus geen sprake van innovatieve technologie om uitstoot af te vangen. (zie ook probleem 1)

Probleem 11: Om gezondheidsschade door de eigen uitstoot te beperken heeft Tata de Roadmap Plus. Dat is een verbeterprogramma voor achterstallig onderhoud waar wij, omwonenden, al vier jaar mee te maken hebben. Wij merken op: de Roadmap is vrijwillig. Dat is onwenselijk. De rapportage is ondoorzichtig onder meer omdat er uitsluitend in percentages wordt gesproken. In de publiciteit blaast Tata Steel de resultaten bijwijlen op. (21)

Probleem 12: De bedrijfscultuur. Nog steeds vecht Tata Steel iedere nieuwe beperking op schadelijke uitstoot aan in de rechtbank. Het voorkomen of teniet doen van ziekmakende uitstoot voor de omgeving is een onderwerp dat bij Tata Steel onvoldoende op de werkvloer leeft. Bij de risicobeoordeling van een project is risico voor de omgeving geen criterium. Laat staan dat schade voorkomen of minimaliseren een randvoorwaarde is, zoals de wetgever bedoelt voor zware industrie. Sinds enkele jaren maakt Tata zich wel zorgen over *klachten* over uitstoot: klachten en klagers zijn namelijk schadelijk en wel voor het imago.

De geringe ambitie om de 'vuile voorkant' snel af te bouwen is ook in dit opzicht veelzeggend. Concurrenten in Europa (zoals Arcelor Mittal en Voestalpine) bereiden zich voor om halffabricaten uit landen met goedkope (groene) energie te importeren. Die import is niet alleen de snelste en goedkoopste manier om tot (echt) groen staal te komen. Maar het is ook de snelste en goedkoopste manier om snel van heel veel ziekmakende uitstoot af te komen. In IJmuiden wil men vooral blijven doen wat men altijd al deed. Tata investeerde in IJmuiden meer dan 400 miljoen euro in een nieuwe hoogoven, de meest vervuilende techniek. Aan de andere kant van de Noordzee breken ze de hoogovens af. Want, aan een nieuwe hoogoven zit je tenminste twintig jaar vast en dat is gezien wat er nu speelt in de staalindustrie onwenselijk, zoals Tata Europe zelf liet weten in een persbericht. (22)

De nieuwe Roadmap Plus reflecteert hetzelfde gebrek aan ambitie als het gaat om gezondheid. Het bedrijf richt zich op laaghangend fruit: grof stof en piekgeluid tegengaan. Veel schadelijker voor onze gezondheid is het fijnstof ('de sluipmoordenaar') en de permanente geluidsoverlast. Aan het einde van de eerste fase van de (kostbare) vergroening is er nog steeds 55 procent fijnstof uit open bronnen over. Na de tweede fase nog steeds dertig procent. Volstrekt onacceptabel gezien de enorme hoeveelheid. (23)

Wij willen geen tweede Groningen worden

Samenvattend: de overheid is aan zet en moet de piketpalen slaan. Het kabinet heeft de Kamer toegezegd dat het tot 'zo groot mogelijke gezondheidswinst voor bewoners in de IJmond' wil komen. Met de vergunning is dit niet te regelen; met maatwerk wel. Dit moet niet de zoveelste loze belofte zijn. Op de politiek ligt een zware leveringsplicht.

Wij willen u waarschuwen: maak van de IJmond geen tweede Groningen. Weer een regio die geofferd wordt voor het nationaal belang. Economie die voorgaat op gezondheid/veiligheid. Rapporten, cruciale informatie en experts die genegeerd worden. Een Tweede Kamer die onvoldoende informatie heeft om goed te kunnen oordelen.

De seinen staan op rood. Wij zien een overheid die zich afsluit voor onafhankelijke expertise met betrekking tot gezondheid. Dat is geen basis voor maatwerk voor 'zo groot mogelijke gezondheidswinst'. Het is ook niet in lijn met de afspraken die uit het overleg met bewoners voortkwamen.

Wij, bewonersorganisaties uit de IJmond en stichting Duinbehoud, vragen u als Kamerleden te staan voor een serieuze oplossing waarbij werkelijk gezondheid het uitgangspunt is en dat in een transparant proces, gebaseerd op wetenschappelijke kennis. We zouden ons vertrouwen in de politiek graag hervinden en een parlementaire enquête en meer serieuze rechtszaken willen voorkomen.

Met vriendelijke groet

Stichting Dorpsraad Wijk aan Zee
Stichting Frisse Wind
Stichting Gezondheid op 1
Stichting Duinbehoud
Milieuplatform IJmuiden-Noord
Wijkgroep WestBeverwijk
Bode (vanuit Stichting IJmondig cs)

Voetnoten:

1. <https://fd.nl/politiek/1428905/oplossing-voor-stikstofcrisis-wankelt-nu-al>
2. <https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/> pag 27/28
3. <https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/tweede-kamer-wil-gezondheidseisen-aan-tata-steel>
4. <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-e7575070cdb7d501d3e92f097d30be86d8d6b8c5/pdf>
5. <https://odnzk.nl/app/uploads/2024/04/Rapport-GGD-Kennemerland-Geluid-Industrieterrein-IJmond-20240319-DEF-gecomprimeerd.pdf>
6. Marcel Levi zei in de hoorzitting over Tata Steel op x22 mei jl dat de GER in april 2025 klaar kan zijn. De Expert Groep kan dan advies geven over wat er nog meer moet gebeuren naast het eerder sluiten van Kooksgasfabriek 2.
7. <https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/> pag 148
8. <https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/> pag 149
9. Het rapport van commissie MER kunt u hier vinden:
(https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p37/p3730/3730_rd_advies_reikwijdte_en_detailniveau.pdf)
10. <https://www.eea.europa.eu/publications/the-cost-to-health-and-the>
11. <https://www.rivm.nl/documenten/notitie-2024-0036-vergelijking-analyse-taranto-en-tata-steel-nederland>
<https://www.nu.nl/klimaat/6314141/vervuiling-tata-steel-even-erg-als-bij-italiaanse-fabriek-die-alles-doodt.html>
12. <https://www.nivel.nl/nl/project/gezondheidsverkenning-ijmond-periode-2013-2019>
13. GGD-Kennemerland in presentatie aan bewoners van de gezondheidsatlas
14. https://openresearch.amsterdam/image/2019/7/31/gcn_project_eindrapport_augustus_2018.pdf
15. <https://www.rivm.nl/nieuws/directe-relatie-tussen-uitstoot-tata-steel-en-hinder-en-kans-op-ziekte>
16. <https://www.tatasteelnederland.com/nieuws/tata-steel-gaat-uitstoot-zeer-zorgwekkende-stoffen-verder-verminderen>
17. <https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/> pag 12
18. <https://www.rivm.nl/tata-steel/actueel>. Doorscrollen naar onder tot bericht '14 juli'
19. <https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/> pag 11, 12 en 13
20. <https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/> pag 48
21. <https://www.reclamecode.nl/uitspraken/resultaten/overige-geen-passende-categorie-2023-00373/451934/>

22. Dit schreef Tata Europe in haar persmateriaal (een Q and A) in september 2023 nadat het akkoord met de Britse regering over subsidie voor vergroening van de staalfabriek in Port Talbot rond was: *“(..) many of our existing ‘heavy end’ plants – such as blast furnaces and coke ovens – are reaching the end of their operational lifespans. Further investment in traditional blast furnaces is not financially or environmentally viable due to the increasing environmental and carbon costs. Additionally, investment cycles for new heavy end plants are typically more than 20 years, which means if we were to invest in new coke ovens or a blast furnace today, we would be committing to using coal to make steel beyond 2050. (...)”*

23. <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024D00270&did=2024D00270>

Wilt u kennis nemen van de zienswijze van de Dorpsraad op de NRD van Tata Steel? Die vindt u hier: <https://dorpsraadwikaanzee.nl/wp-content/uploads/2024/04/20240311-Zienswijze-op-de-c-NRD-Groen-Staal-zaaknr-12564580-Google-Documenten.pdf>

De zienswijze van Frisse Wind vindt u hier:

https://pdfhost.io/v/6RBC9ILla_ODNZKG_Zienswijze_NRD